

חוות דעת על סמך אבחון משולב

סיבת הפנייה : התעדכנות בתפקודיה בשל קשיים לימודיים מתמשכים וצורך בעדכון אבחונים קודמים.

רקע:

✓ פרטים אנמנסטיים-דווח מפי ההורים:

XXX הבת הבכורה במשפחה ולה שני אחים צעירים ממנה.

✓ היסטוריה התפתחותית-

ההיריון והלידה (קיסרית) היו תקינים.

✓ היסטוריה לימודית:

מגיל צעיר היו קשיים ברכישת מיומנויות הלמידה הבסיסיות. לכן עברה וועדת שילוב וטופלה במרכז הלמידה בביה"ס.

✓ היבטים לימודיים, רגשיים והתנהגותיים:

במהלך לימודיה ביסודי אובחנה ע"י פסיכולוג ונמצא כי היכולת הקוגניטיבית שלה ממוצעת-נמוכה. דוח הפסיכולוג אינו מספק נתונים כמותיים ולכן אין אינדיקציה ליכולותיה. כאשר נשאלה האם במהלך האבחונים אצלנו לגבי השמתה בכיתה קטנה, השיבה כי בפגישה שנערכה לה בביה"ס עלה הנושא והפסיכולוג והיועצת והנוכחים בוועדה התנגדו לרעיון וטענו נגד השמתה בכיתה קטנה היות ואינה מתאימה לה.
מעיון בתעודה של XXX מכיתה ו' עולים הישגים נמוכים, הערות בנוגע ליחסה ושקידתה הלקויים וכן לחוסר מעורבות בשיעורים. חלק מהמורים ציינו כי התנהגותה מפריעה למהלכי השיעורים.

✓ תפקודי קשב, מגיל צעיר/לאחרונה:

במהלך לימודיה ביסודי אובחנה בתלם כלקויה בתחום הקשב המתמשך והערנות ולכן הופנתה לנוירולוג והומלץ על טיפול תרופתי. הטיפול התרופ מאז מטופלת תרופתית.

התרשמות כללית

פונקציות ניהוליות (Executive Functions):

XXX היא נערה חביבה ותקשורתית. הופעתה מוקפדת והיא מפותחת פיזית בהתאם לגילה. XXX הביעה נכונות לשיתוף פעולה, הביעה חניניות ויצרה קשר נעים לכל אורך האבחון באופן מותאם ותקין. גם כאשר התקשה בביצוע המטלות ואף הביעה הימנעות מביצוע, היא נענתה לניסיונות התיווך והעידוד מצד הבוחנת, יצרה קשר בהדרגה ונענתה לתשומת לב אישית. לרוב נצפו תנודות בקשב ו-XXX לא תמיד הייתה ערה לשאלות שנשאלו. XXX נראתה מוצפת ומוסחת וניכר היה כי היא מתקשה להתמיד במאמץ מחשבתי ממושך, כך שרמת ההשקעה ירדה אל מול אתגרים. מול המטלות, עבדה באופן שיטתי וגילתה מושקעות בעשייה. במקומות בהם היא מבינה את הנדרש ממנה, היא נחושה להצליח ומשקיעה מאמץ אך לרוב אינה שבעת רצון מעצמה. ניכר היה ש-XXX מודעת לקשייה האובייקטיביים שגררו בעקבותיהם אי הצלחות במטלות השונות. היא חשה תסכול בעקבות אי הצלחה ומהירה לוותר לעצמה במקומות בהם התקשתה ללא השקעת מאמץ נוסף למציאת פתרון. ניכר כי ל-XXX חוסר ביטחון כללי ביכולותיה, אשר מתגבר אל מול מצבים עמומים, שם עלו תחושות תסכול וחרדה ורצון לסיים את המשימה. XXX הייתה מסויגת לגבי החלקים ההשלכתיים של האבחון והביעה מבוכה רבה כאשר נדרשה לחשוף תכנים מעולמה הרגשי והדמיוני. ניכר כי התנהלותה לוותה בסף תסכול נמוך וכי היא התקשתה להיפתח ולשתף בעולמה הפנימי. אי שביעות רצונה באה לידי ביטוי בתנחות גוף המביעות חוסר שקט, במלל ביקורתי ומפחית ערך כלפי עצמה ("זה יוצא לי כמו ילדה בת 5", "אף פעם לא הצלחתי בדברים האלה", "איזה מכוער יצא לי...") ואף התבטאויות כעס שכללו שימוש בקללות.

XXX הגיעה לפגישות האבחון מלווה באימה, מורה במקצועה. XXX שיתפה פעולה עם המאבחנת ומטלות האבחון אך ניכרה תנודתיות במצב רוחה ובתפקודה. לרוב לא גילה עניין בתוצאות ולא ניכרה מוטיבציה להצלחה. כן בלטו חוסר סקרנות וקוצר רוח. כאשר נשאלה במה עוסקים הוריה השיבה: אימא מורה אבל כאשר נשאלה מורה למה לא ידעה להשיב ואמרה משהו עם "קומיקס, משהו עם גלילאו כזה". כאשר נשאלה במה עוסק אביה? השיבה: "הוא כזה עובד ב... לא יודעת במה הוא עובד... באחד לבנין משהו כזה"

התחומים וכלי האבחון

חשיבה מילולית ובלתי מילולית - 95

- WISC-R95
- חשיבה כמותית- שפ"ח ירושלים. WISC-R 95

יכולות עיבוד מידע שמיעתי- הבנת הנשמע

מנגנונים בבסיס הקריאה והכתיבה

ערנות מטה-לשונית/ תהליכי שיום ושליפה:

- מבחני שיום, שליפה (TOMAL +RAN) ושטף (בן דרור שני).
- מבחן ריי בעיבוד א. וקיל/ REY- AVLT , REY- RCFT , וסוללה דיאגנוסטית ניצה שלם/ניצן
- מבחן זכירת הפכים ברצף
- מבחן זיכרון פעיל השלמת משפטים
- מבחן זכירה שמיעתית (הברות, מילים ומשפטים)
- זכירת ספרות (Digit Span)
- זיכרון שמיעתי - עיבוד מילולי ברצף TOMAL
- זיכרון שמיעתי - סדרת מילים ללא הקשר / TOMAL

יכולות עיבוד מידע, זיכרון וקשב חזותי-

- Visual Discrimination
- יהלום,
- 592
- Test of Memory and Learning -TOMAL
- Motor-Free Visual Perception Test -MVPT

תפקוד ויזואלי- מוטורי וגרפ- מוטורי-

- Bender
- Rey (RCFT)

תהליכי קריאה והבנת הנקרא עברית- תהליכי קריאה והבנת הנקרא- ערכת "א-ת" שני לחמן, בהט, זייגר- מערכת לאבחון ליקויים בתהליכי הקריאה והכתיבה עפ"י נורמות ארציות.

- לוח צירופים,
- ידע אורתוגרפי,
- מבחני מניפולציה פונולוגית,
- תהליכי פענוח ועיבוד מידע ושליפתן מתוך טקסטים, בקריאה קולית, דמומה ובדיקת הבנתם (עפי רמות הבנה של בלום).

תהליכי כתיבה:

- ארגון, התארגנות, מנח,
- כתב,
- כתיב,
- הבעה.

אנגלית: דר' רנטיסי והסוללה דיאגנוסטית אברמוביץ.

- אבני יסוד
- תהליכי קריאה והבנת הנקרא.
- כתיבה
- אוצר מילים-הפשטה מילולית
- הבנת הנשמע.

תחום רגשי- HTP T.A.T

במהלך האבחון יוצגו נתונים מספריים הכוללים דירוג אחוזוני ורמתן.

ממצאי האבחון:

היכולת השכלית הכללית של XXX היא גבולית (IQ=77), ללא פער משמעותי בין התחום הביצועי שנמצא ברמה גבולית (PIQ=78), לבין התחום המילולי שנמצא ברמת הממוצע (VIQ=80). לא נצפו פערים משמעותיים בין תתי המבחנים השונים.

<u>מנת משכל מילולית</u>	
ידיעות כלליות	5
צד שווה	9
חשבון	4
אוצר מילים	9
הבנה	5
זכירת ספרות	6
סה"כ מילולי 80	

<u>מנת משכל ביצועית</u>	
השלמת תמונות	8
סדרת תמונות	8
סידור קוביות	6
הרכבת עצמים	
קידוד	4
סה"כ ביצועי 78	

ציון כולל : 77

התחום המילולי:

בתחום המילולי, בולטת לטובה, יחסית להישגיה יכולת ההכללה והקטגוריזציה של מושגים מילוליים בסיסיים נמצאה ברמת ממוצעת (צ.ת 9). XXX הצליחה להגיע להפשטה, אם כי לרוב ההגדרות היו חלקיות ופונקציונאליות בלבד. תפקוד דומה נמצא במבחן שבחן את אוצר המילים של XXX והיא נמצאה מתפקדת בתחום הממוצע (צ.ת 9). כך, יכולתה להגדיר מילים נמצאה סבירה יחסית למצופה לגילה. תפקודה מאופיין במתן פרושים מופשטים וגם חלקיים וקונקרטיים.

הנמכה בביצועיה נמצאה בהיקף הידיעות הכלליות והידע שנצבר עם השנים דרך חשיפה לגירויים סביבתיים והיא תפקדה ברמה גבולית (צ.ת 5). ניכר כי יכולה לקלוט מידע מהסביבה ולשלוף אותו מהזיכרון לוקה בחסר וכי היא מגלה סקרנות אינטלקטואלית במידה הנופלת מהמצופה לגילה. בתת במבחן הבודק יכולת להבנת נורמות חברתיות, מצבים יום-יומיים וידע עולם ברמה התיאורטית, תפקודה של XXX הונמד גם כן באופן משמעותי ונמצא ברמה גבולית (צ.ת 5). נראה שהשיפוט החברתי שלה נופל באופן משמעותי מהמצופה לגילה. ממצא זה עשוי להצביע על כך ש-XXX מתקשה לסנתז ולעשות שימוש במידע לפתירת בעיות שקשורות לעולם החברתי. בתת פרק חשבון הבודק את יכולת החשיבה הכמותית, XXX תפקדה ברמה גבולית (צ.ת 4). XXX גילתה הבנה חשבונית נמוכה מאוד ויכולת נמוכה לחשוב לפי חוקים. היא אומנם מבצעת מניפולציות בסיסיות ומצליחה לתרגם את השאלות המילוליות הפשוטות לאופרציות המתמטיות המתאימות. אולם, מעבר לקושי לשמר את נתוני השאלה בזיכרון, קיימים קשיים ספציפיים הנובעים ככל הנראה ממקור אורגאני. ככל שעלתה דרגת הקושי של השאלות, כך התערער ביטחונה של XXX- היא נלחצה והתבלבלה ובאופן כללי העדיפה להימנע ממבחן זה. זאת ועוד, יש לציין פערים בתפקודה אשר יתכן שמקורם בקושי בזיכרון העבודה. מעבר לקושי לשמר את נתוני השאלה בזיכרון, קיימים קשיים ספציפיים כגון קשיים ביכולת ההפשטה. XXX נעזרת באמצעי המחשה כגן שימוש באצבעות ככלי עזר. אך כאמור, ככל שעלתה דרגת הקושי של השאלות, XXX התקשתה לעשות כן וכך התערער ביטחונה - היא נלחצה והתבלבלה.

מבחן מ"ם/ גלנץ. מבחן הבודק חשיבה מילולית מופשטת ומעריך יכולת הפשטה והמשגה.

במבחן תשעה תתי-מבחן העוסקים בתחומים הבאים:

- ❖ אוצר מילים: ניגודים, מילים נרדפות.
- ❖ הבחנה בין עיקר וטפל: מהותיות.
- ❖ *אינדוקציה: מיון וסווג.
- ❖ רמת המשגה: הגדרה.
- ❖ התמודדות עם סמל: פתגמים.
- ❖ יחסי מילים, אנלוגיה: גזרה שווה.
- ❖ *דדוקציה: סילוגיסמים/הסקת מסקנות.
- ❖ ***חשיבה אינדוקטיבית** - מתבססת על פיתוח הכללה ממספר מוגבל של תצפיות או התנסויות מפורטות (מהפרט אל הכלל).

❖ *חשיבה דדוקטיבית - מתבססת על פיתוח הנחות הנובעות מעקרונות כלליים כתוצאה מתצפיות או התנסויות. (מהכלל אל הפרט)

ציוני התקן בתתי הסעיפים: ניגודים: 9 מילים נרדפות: 8 מהותיות: 8
מיון: 6 סווג: 4 פתגמים: 11

הנורמה הממוצעת בכל תתי הסעיפים היא: 10. סטיית תקן 3.

XXX השיבה ל6/9 מסעיפי המבחן בשל קושי משמעותי במיקוד וביכולתה להתמיד במטלות הדורשות ממנה קשב. לאורך השעתיים וחצי בהן בעבדה על המבחן ניכרו קשיים בארגון, בהתארגנות וחוסר מנוחה (הרבתה לזוז, לשחק עם חפצים ולהסתובב בחוסר מנוחה על גביה הכיסא). בסעיף פתגמים בו נבדק בסיס הקריאה והבנת הנקרא היו הישגיה גבוהים ובניגודים בו נבדקה יכולתה למצוא מילה מנוגדת למילה המוצגת לפניה, הישגיה ממוצעים. מעבר לזאת, בשאר סעיפי המבחן היו הישגיה נמוכים.

התחום הביצועי:

בולטת לטובה יחסית להישגיה יכולת ההבחנה הויזואלית אשר נמצאה ברמת הממוצע (צ.ת.8).
XXX מצליחה באופן יחסי להבחין בין עיקר וטפל ובין דמות ורקע. תפקודה מלמד על טווח ידע מעשי סביר ויכולת טובה יחסית באבחנה בפרטים הקטנים. תפקוד דומה נמצא במבחן הבודק את היכולת להבין רצף חזותי לוגי (צ.ת.8). לXXX יכולת ממוצעת יחסית למצופה בגילה לעבודה סדרתית בעלת משמעות וארגון מידע בערוץ החזותי, כמו גם בהבנת רצף הגיוני של מצבים חברתיים, יומיומיים ובינאישיים, תחת לחץ זמן.
מהירות העיבוד הינה היכולת לבצע באופן אוטומטי ושוטף משימות שתורגלו הרבה, בעיקר כאשר נדרש מיקוד וקשב. בהקשר זה יכולותיה של XXX שנבדקו מול גירויים מופשטים נמצאו בתחום הגבולי (צ.ת.4). ביצוע זה מלמד על יכולת למידה ברמה נמוכה של מטלה מוטורית פשוטה וניכר כי XXX מתקשה בלמידה מהירה של גירויים חזותיים פשוטים ועבודה רוטינית של התאמת סימן לסמל בלחץ של זמן וזריזות מוטורית. אומנם XXX עבדה באופן שיטתי, אולם נראה כי עבודה תחת לחץ של מהירות גורמת לה להיות לחוצה, תרמה לאיטיותה וגרמו לקושי להישען על זיכרונה. כמו כן, הפחד מפני כישלון, הביקורתיות שהיא מפעילה על תוצריה וחוסר הביטחון ביכולותיה שהתבטאו בעיקר באמירות מילוליות כגון: "זה יוצא לי מכוער!" אני ממש לא טובה בדברים של מהירות..." תרמו לאיטיותה וגרמו לקושי להישען על זיכרונה.
תפקודה של XXX במשימה הבודקת אנליזה וסינתזה של גירוי לא מילולי נמצאה בתחום הנמוך של הממוצע (צ.ת.6), ומצביע על יכולת לוקה בחסר בארגון תפיסתי ויזואלי מרחבי, כמו גם יכולת נמוכה יחסית לבני גילה להתייחס למספר מימדים בו זמנית (צורה וצבע). יתרה מכך, ניכרו תנודות בין עבודה שיטתית לעבודה בשיטת ניסוי וטעייה. ניתן להסיק מביצועיה על קושי באנליזה וסינתזה במרחב וקשיים בתכנון סדר פעולות. ייתכן שהדבר עשוי להתבטא בקשיי כתיבה וקריאה. ככל הנראה הקושי מתבטא גם בהתנהלותה הגופנית של XXX ולפיכך יש לבדוק מקור אורגאני ללקות זו, שכן ייתכן שקושי זה נשען על לקות חמורה יותר.

זיכרון וקשב

בתת מבחן הבודק קשב פאסיבי, וזכירה בערוץ השמיעתי לטווח הקצר של רצפי ספרות, תפקדה XXX בתחום הנמוך של הממוצע (צ.ת. 6). ניכר כי ל-XXX ישנה יכולת המשגה טובה אך הזיכרון האודיטורי לספרות לוקה בחסר. מאובחנים עם תבנית זו יכולים לבצע נמוך ברכישת יכולת קידוד הקריאה שתלויה מאוד בזכירת קשרים של קול וסמל, על אף שהבנת השמיעה שלהם הינה חזקה. במבחן הבודק את תפקוד זיכרון העבודה בערוץ החזותי על ידי זכירה חזותית לטווח קצר של צורות (BENDER), היה תפקודה ברמה ממוצעת בהשוואה לבני גילה (6/12). אם כי נראו סימנים לירידה בזכירה מול עומס ומורכבות החומר. XXX מתקשה לעבוד ברצף משום שנמצא קושי בקידוד מאורגן (עקב הסחות דעת) של מידע ובניהול תפקוד. כמו כן, כאשר XXX חשה שעלולה לשגות, היא נמנעת וחשה תסכול על אי הצלחותיה ("נמאס לי! כל הזמן יוצא עקום!!"). XXX מפעילה ביקורת רבה על תוצריה- היא מודעת לאי דיוקיה אך מתקשה לתקן משום שהאינטגרציה והקואורדינציה הויזו-מוטורית שלה לוקים בחסר. ברמה ההתנהגותית, טווח הריכוז בבדיקה הנוכחית היה נמוך מאוד ביחס למצופה בגיל לכל אורכו של האבחון. נצפו קשיים משמעותיים בהכוונת קשב ו-XXX התקשתה להתמיד במאמץ מחשבתי ושמירה על קשב. בנוסף, רמת ההשקעה ירדה ככל שעבר הזמן. כמו כן, בלט אי שקט פסיכו מוטורי, לעיתים איטיות שצצה והתעייפות שמכריעה אותה ודורשת קיצור של זמן עבודה. סף הציפיות של XXX מעצמה הוא גבוה יותר מתפקודה בפועל וככל שגדל הפער היא יותר נמנעת מהתמודדות- דבר שבלט לכל אורכו של האבחון. לאור זאת, קשה בשלב זה להפריד בצורה מובהקת בין סימנים אלה הנושקים לתחום הקשב לבין הסימנים הרגשיים הבולטים, ש-XXX מגלה.

יכולות עיבוד מידע שמיעתי- הבנת הנשמע

מנגנונים בבסיס הקריאה והכתיבה

ערנות מטה-לשונית/ תהליכי שיום ושליפה:

נתונים למבחני השטף והשליפה (שליפה היא היכולת לשלוף את הצליל/מילה המדויק/ת בתגובה לגירוי מילולי או חזותי. כאשר קיים קושי הוא מתבטא בהשתהות עד לשליפה או בשליפה של צליל/מילה לא מדויק/ת. כאשר מדובר במילה ייתכן ותישלף מילה הקשורה למילת המטרה בקשר הגיוני כלשהו או בקשר צלילי):

שטף משדות סמנטיים בע"ח	שלפה 15 מילים בדקה (נורמה: 20)
שטף משדות סמנטיים מאכלים	שלפה 11 מילים בדקה (נורמה: 22)
שטף משדות פונולוגיים האות ב'	שלפה 7 מילים בדקה (נורמה: 11)
שטף משדות פונולוגיים האות ג'	שלפה 5 מילים בדקה (נורמה: 11)

מרכז ת.ל.ם

שטף משדות פונולוגיים האות ש'	שלפה 3 מילים בדקה (נורמה: 12)
------------------------------	-------------------------------

שליפה:

היכולת של XXX לשלוף במהירות מילים הן מהשדה הסמנטי והן מהשדה הפונולוגי לקויה.

גזירה והטיה של מילים בעלות משמעות - רמת זיהוי והפקה - הכוונה להשלמת משפטים תוך מתן מילים, בעלי שורש זהה, לבחירה. ניכר קושי בהטיה של מילים וביצועיה נמוכים.

ערנות תחבירית-המבחן בודק ערנות תחבירית באמצעות ניתוח של מאזכרים. דוגמא: הייתי אתמול בסרט, והיה לי קשה להירדם בגללו. (המאובחן צריך לדעת למה מתייחסת המילה בגללו) בתיווך הצליחה להתמודד עם המטלה באופן סביר.

זיכרון פעיל: חזרה ברצף על מילים שהנבחן השלים - הישגיה נמוכים בשל מוסחות דעת גבוהה וקושי בשמור קשב.

מבחן זכירה שמיעתית (הברות, מילים ומשפטים) - זכירת המשפטים והמילים תקינה לעומת הנמכה קלה בשחזור הברות.

שיום אוטומאטי מהיר:

מהירות שיום נבדקה באמצעות מבחן RAN, הבודק מהירות שיום, ע"י שיום אותיות, ספרות, צבעים ואביזרים החוזרים על עצמם בסדר אקראי עשר פעמים. **למהירות שיום יש קורלציה לקריאה אוטומאטית ויעילה.**

נתונים כמותיים: הנתונים מובאים בציוני תקן. ציון תקן 0 משקף תפקוד ממוצע. ציון שלילי משקף הנמכה מהממוצע כאשר מספר שלם שלישי מציין הנמכה משמעותית מנורמת הגיל. ציון חיובי משקף תפקוד גבוה מהממוצע.

מבחי שליפה מהירה של ספרות/אותיות/קטגוריות ועצמים:

שם המבחן	מספר שניות	רמת ביצוע
שיום ושליפה של ספרות (RAN N)	29	נמוכה מאד
שיום ושליפה של אותיות (RAN L)	35	בלתי תקינה

הבחנה שמיעתית. במהלך הבדיקה מקריאים בפני המאובחנת זוגות מילים כאשר חלק מהמלים נבדלות בצליל אחד (כגון ז/ס) ועל המאובחן לציין האם הזוגות שהוקראו לפניו זהים או לא. תקינה.

למידה באמצעות הערוץ החזותי/קשב חזותי (יהלום, טומאל, ריי MVPT)

זיכרון חזותי - זיכרון לרצף של צורות מופשטות/ TOMAL.

המבחן בודק זכירה חזותית של צורות מופשטות תוך שימת לב להבדלים קטנים וזיהוי ההבדלים בתוך מסיחים. במטלה זאת יש הגבלת זמן.

תוצאה: 10 (נורמה: 10)

אחוזון: 50 (ממוצע: 50)

הערוץ החזותי של XXX ממוצע ותפיסת הרצף החזותי תקינה.

מבחן יהלום ו- 592 (רודיל ודנקלה) בדק את הקשב החזותי, אסטרטגיות וקצב עבודה באמצעות זיהוי צורה/מספר מתוך מכלול צורות/מספרים שונים. יש להתמקד בגירוי אחד מתוך רבים המצויים על גבי הדף ולסמן את הגירוי במהירות מרבית. להלן תוצאות המבדקים:

מבחן יהלום		
מהירות בשניות	כמות מתוך 14	
80	12 (86%)	תוצאה גולמית
40.90	12	נורמה

מבחן 592		מבחן
מהירות בשניות	כמות מתוך 14	
244	14 (100%)	תוצאה גולמית
67.13	12	נורמה

רמת הדיוק בשני המבחנים ממוצעת-גבוהה. קצב העבודה בשני המבחנים היה איטי ובעיקר בלטה איטיות חריפה באיתור המספרים במבחן ה-592.

הבחנה חזותית (Visual Discrimination) - רמת הדיוק תקינה אך קצב עבודתה איטי מאד.

MVPT

יחסים במרחב- הישגיה תקינים.

דמות ורקע- הבחנה תקינה.

סגירות הצורה- הבחנה תקינה.

אבחנה חזותית- הבחנה תקינה.

Standard Score (איחוד: 70)
תפקוד ויזואלי- מוטורי וגרפ- מוטורי

האבחנה החזותית תקינה. היכולת הויזו-מוטורית, במשימה המערבת העתקת צורות מורכבות וארגון, בתחום הנמוך של הממוצע. היא התקשה בהעתקת זוויות וצורות מורכבות. על אף ש XXX השתדלה מאוד לדייק בהעתקה, וכי איכות הקו טובה ותוצריה משקפים רמה אסטטית גבוהה, נצפה קושי גרפ-מוטורי בולט הבא לידי ביטוי בעיקר ברטרוגרסיה ודיספרופורציה של הצורות. בנוסף, XXX גילתה יכולת התארגנות מרחבית נמוכה של הפריטים על גבי הדף וניכרו מעברים (shifts) רבים, המתקשרים להתארגנות הלא מיטבית בעולם. באופן כללי, XXX נראתה מהוססת וחסרת ביטחון הן נוכח ההיבחות במשימות עמומות שדרשו יכולות גראפיות והן במשימות גרפ-מוטוריות כשהמטרה הייתה ברורה לה. אך ניתן לומר כי בהיעדר קריטריון חיצוני אליו היה עליה לשאוף, וכאשר הייתה צריכה להסתמך על עצמה בלבד, איכות תוצריה פחתה.

תפיסה חזותית (מבחן הצורה המורכבת ע"פ ריי) – במבחן זה יש להעתיק צורה מורכבת בעל איברים רבים המבחן בודק תפיסה והתארגנות מרחבית, יכולת תפיסת תבנית על חלקיה, זיכרון חזותי, התמודדות עם מטלה מורכבת.

נתונים כמותיים למבחן הצורה המורכבת REY

הציונים מובאים בציוני T.

נורמה: 50 T

העתקה: 34

שחזור אחרי 20 דקות: 26

XXX העתיקה את הצורה באופן תקין ותוך התייחסות נאותה לגודל, לכוון ולצורה הכוללת. עם זאת ניכרה הנמכה משמעותית מאד בשחזור הצורה בטווח הבינוני. הסיבה להנמכה נעוצה בקשיים המשמעותיים כפי שעלו לאורך כל האבחון ביכולתה לתכנן ולארגן את עבודתה.

כישורי למידה בעברית

**תהליכי קריאה: פענוח, מהירות, הבנת הנקרא וידע אורתוגראפי.
 ערנות וקידוד פונולוגיים ותחביריים
 מבחני מניפולציה פונולוגית**

דיוק ומהירות

לוח תנועות לוח צירופים – המבחן בודק מהירות ודיוק בפענוח עיצורים בודדים וצירופי עיצורים ותנועות. מדדים אלה נותנים תמונה על יעילות הפענוח. הישגיה נמוכים הן ברמת קצב הקריאה והן ברמת השליטה בלוחות ועל רקע של קושי בהבחנה בן חולם לקובץ, צירה לפתח ובן צרופים דגושים לרפויים.

קריאת מילות תפל – המבחן בודק מהירות ודיוק בפענוח תבניות צליליות לא משמעותיות- מילות תפל. מדדים אלה נותנים תמונה על יעילות הפענוח. בשל אי שליטה באבני היסוד היו הישגיה נמוכים.

מרכז ת.ל.ם

קריאת מילים משמעותיות – רשימה זו כוללת מילים בעלות תבנית אורתוגרפית רב משמעותית ויש להיעזר בניקוד לצורך פענוח תקיין. המבחן בודק מהירות ודיוק בקריאה של מילים בודדות ללא הקשר. מדדים אלה נותנים תמונה על היעילות של תהליך קריאת המילים וזיהויין. הישגיה נמוכים.

הטיה של מילות תפל- רמת הפקה (השלמת משפטים במילים שאינן קיימות בעברית כאשר המילה החדשה דומה למילה המוצגת אך בהטיה שונה) הישגיה נמוכים במידה ניכרת למרות תיווך.

זיהוי ובידוד שמיעתי. מבחן הבודק את המנגנונים העומדים בבסיס תהליכי הפענוח. המבחן מבוסס על שמיעה בלבד. הישגיה תקינים, כאשר התאפשרה חזרה.

סגמנטציה ומיזוג שמיעתי. מבחן סגמנטציה הוא מבחן הבודק יכולת פירוק של מילה לפונמות המרכיבות אותה. לדוגמא: B/A/T < בת: איטיים מאד.

קריאה בהקשר והבנת הנקרא,

המבחנים בודקים קריאה טקסטואלית ברמה הקשרית באמצעות קריאה משווה (קריאה קולית אל מול קריאה דמומה). בדיקת הבנת הנקרא ברמות הבנה מדורגות. בדיקת שטף ואוטומציה בתהליכי הקריאה וההבנה בתוך ומחוץ להקשר תוכני.

בקריאה קולית, נבדקה על פי: הדיג
בקריאה דמומה, נבדקה על פי: הפחד הגדול
למרות הקשיים בפענוח של מילים בודדות, בעת שקראה טקסט הצליחה להתמודד עם רמת דיוק ממוצעת. קצב הקריאה לעומת זאת היה נמוך הן בקריאה של טקסט והן בקריאת המילים.
XXX ידעה לשחזר את סיפורי המסגרת אם כי השמיטה פרטים חיוניים רבים והתקשתה להשיב לשאלות בהן נדרשה לאיתור פרטים ולאיתור הרעיון המרכזי.

ריכוז נתונים מספריים/כמותיים בקריאה:

דיוק:

שם המבחן	אחוז שגיאות	טווח ציוני מאוני	רמת ביצוע
דיוק בקריאה בהקשר (טקסט סיפורי)	2.5	35.1-65	ממוצעת
דיוק בקריאה בהקשר (טקסט מידע)	2	25.1-35	ממוצעת-נמוכה
קריאת מילים בודדות	16	16.1-25	נמוכה
קריאת מילות תפל	50	16.1-25	נמוכה
קריאת עיצורים בודדים וצירופי עיצורים ותנועות	40.2	16.1-25	נמוכה
השפעת ההקשר על מהירות ודיוק בקריאה	1	65.1-80	ממוצעת-גבוהה

מרכז ת.ל.ם

			(מילים בודדות).
--	--	--	-----------------

מהירות:

שם המבחן	מספר פריטים בדקה	טווח ציוני מאוני	צ.ת.
מהירות בקריאה בהקשר (טקסט סיפורי)	89	16.1-25	נמוכה
מהירות בקריאה בהקשר (טקסט מידע)	80	7.1-16	נמוכה מאד
קריאת מילים בודדות	45	16.1-25	נמוכה
קריאת מילות תפל	18	16.1-25	נמוכה
קריאת עיצורים בודדים וצירופי עיצורים ותנועות	42	16.1-25	נמוכה
השפעת ההקשר על מהירות ודיוק בקריאה (מילים בודדות).	65	16.1-25	נמוכה

תהליכי כתיבה

ניתוח מאפיינים איכותיים של תהליך הכתיבה

ידע אורתוגרפי (זיהוי תבניות כתיב) - מבחן הבודק זיהוי נכון של תבניות כתיב תקניות. במטלה זאת מוצגות שתי תבניות כתיב ויש לבחור את התבנית התקנית, לדוגמא: מכתב < מחתב. הישגיה נמוכים מכפי המצופה.

כתב:

רמת קריאות כתב היד תקינה.

כתיב/הכתבה-

מילות תוכן- פעלים, שמות עצם, שמות תואר ותוארי פועל הם מילות תוכן. התקשתה להטות במילים בהכתבה. לדוגמא, שמחת בחגחה במקום בחגך.

מילות תפקוד- הכוונה למיליות (מילות יחס, מילות קישור)

ניכרו שגיאות הומופוניות לדוגמא, כתבה אם במקום עם, אל במקום על.

הבעה:

XXX הביעה עצמה בצמצום רב בכתב ובעי"פ ובלטו חוסר מוטיבציה אך גם קשיים בשליפה ובארגון מובנה של התכנים אותה רצתה להביע. היא חסרה אסטרטגיות ארגון ושליפה.

ריכוז נתונים מספריים/כמותיים והבעתיים בכתיבה:

מרכז ת.ל.ם

מנח	מנח ישיבה : ארגון ויציבה מול השולחן תקינים. מנח הנייר : מונח ישר לפניה. ייצוב הדף : מחזיקה את הדף ביד שמאל תוך כדי כתיבה.
אחיזת עפרון	דומיננטיות : ימנית צורת אחיזה : תקינה מיקום/מצג עיפרון : אחיזה תקינה
לחץ	מידת הלחץ : תקין עקביות בלחץ : קיימת לאורך כל הכתיבה.
קצב	קצב כתיבתה איטי
עיצוב	כוון כתיבה : תקין רמת קריאות : תקינה. ריבוי מחיקות/תיקונים : לא ניכר
התארגנות	מרווח בן אותיות : תקין מרווח בן מילים : תקין גודל אותיות : תקין מיקום בשורה : תקין שמירה על שוליים : תקין

מהירות:

מבחן	דירוג אחוזוני	רמת ביצוע
הכתבה	7-16	נמוכה מאד

כישורי למידה באנגלית

1. מיומנויות שיח-

XXX מציינת כי למדה בהקצבה ג' והציון שלה היה גבוה (89). בשיחה עימה עולה כי היא כן רוצה ללמוד ולהשתפר אך קשה לה.

XXX התקשתה להביע עצמה ולנהל שיחה גם ברמת הכרות קצרה כמו להציג את שמה ולספר על עצמה כמה מילים.

2. מיומנויות קריאה

א. בסיס הקריאה:

1. ידיעת ה-ABC בשם ובצליל- XXX שרה את שיר ה-ABC

2. עיצורים- שלטה בשיום העצורים אך התקשתה להגות את כל הצלילים באופן נכון.

3. תנועות וצירופים- שלטה חלקית.
4. פענוח מילים בסיסיות- שלטה חלקית. יחד עם זאת גם כאשר הוקראה לפני המילה התקשתה לתרגמה.
5. זיהוי אורתוגרפי- לקוי בשל חסרים בידע פורמאלי.
6. קצב ודיוק- איטיים ורמת הדיוק נמוכה מאד.

ב. קריאה קולית של מילים: XXX התקשתה לשיים מספרים ולקרוא מילים אשר הוצגו לפניו. הצליחה עד 12, בתיווך.

ג. קריאה קולית של משפטים: רמת הפענוח בלתי תקינה החל מרמת המילה ומרשימת משפטים. קצב קריאתה היה 14 מילים לדקה (סביר) אך התקשתה לתרגם את המילים.

3. הבנה:

לקויה בשל אוצר מילים נמוך במידה חריפה וגם כאשר קראה נכון את המילה.

4. מיומנויות כתיבה:

7. הכתבה- ניכרו שיבושי כתיב ושכיחות גבוהה של שגיאות כתיב.
8. כתיבת מענה לשאלות- לקויה ביותר.
9. כתיבה חופשית- אינה מסוגלת לכתוב בכתיבה חופשית.

תחום רגשי

XXX ילדה נעימה ונאת מראה. היא משדרת עדינות וביישנות, שנראים כמכסים על רגישות רבה ופגיעות. XXX יוצרת קשר בינאישי תקין ומשתפת פעולה.

XXX מגלה אפקט חיובי ובמצבים פשוטים וברורים, תפיסתה תקינה, ויכולת התפקוד שלה בדרך כלל טובה ופרודוקטיבית. מאידך, במצבי לחץ היא עלולה לפעול מתוך שיקול דעת לא נכון ונראה כי התכנים הפנימיים משפיעים על תפיסתה כך שתפקודה יורד והיא נוטה לתגובה של הימנעות.

באחת המשימות בה נתבקשה להעתיק מספר צורות על גבי נייר, XXX מראה סימנים למתח הרב שהיא חשה, בייחוד במשימות השלכתיות כאשר המטרה לא מספיק ברורה לה. ניכר כי היא מתקשה לחשוף מעולמה הפנימי ואף מביעה קנאות רבה לתכנים האישיים שלה. כשהיא נדרשת לעשות כן, ביצועיה הופכים במהרה לפזיזים ואימפולסיביים ומלווים במעברים (shifts) רבים והם מתקשרים לביטוי התנהגותי של חוסר ארגון בולט, והתנהגות מבולבלת ומבלבלת מול העולם.

בציוריה בלטו סימנים לפשטנות, דלות, ודימוי עצמי נמוך. בסיפוריה היא מגלה סגנון אסוציאטיבי וקונקרטי מאוד. בנוסף, בסיפוריה בולט מוטיב ההתארגנות הלקוי בעולם שמתבטא בנפילות חוזרות ונשנות. בסיפוריה, הדמות המרכזית הינה חסרת שיווי משקל, חסרת קואורדינציה, ונותרת תלויה ונזקקת לדמות חיצונית מסייעת. דבר אשר עולה בהלימה עם התנהלותה הפיזית-גופנית של XXX בעולם והרושם שהיא מותירה במפגש עימה.

מתוך תכניה הרגשיים ומתוך תצפית קלינית על התנהלותה של XXX במהלך האבחון ניכר כי קיימים אצל XXX קשיים רגשיים אשר באים לידי ביטוי בהתנהגות הנראית ילדותית. קיימת אצלה מוסחות, אסוציאטיביות רבה, בלבול והצפה מול גירויים מילוליים השלכתיים ולא השלכתיים. לא ברור האם הקושי הוא רגשי בלבד, או שמדובר בלקות אורגאנית, בנוסף לקשיים על רקע נוירולוגי של קשיי קשב וריכוז.

בנושאים רגשיים מורכבים, כמו אל מול אתגרים קוגניטיביים, XXX בורחת מהתמודדות משום שתפיסת המורכבות גדולה מכדי שתוכל לשאת אותה. בתפיסתה העצמית היא מרגישה חלשה וחסרת אמצעים להתמודדות עם מורכבויות העולם. לפיכך, במצבים המאיימים באי הצלחה כלשהי, XXX מתוסכלת ומתייאשת במהירות, ובאופן כללי מעדיפה לבחור בדרכים הקלות או במצבים קיצוניים של הימנעות כללית. כשנאלצת למפגש עם תכנים אלה בעל כורחה- חווה מתח וחרדה. יתכן שעשויה להתפתח תמונה דיכאונית בשל חוויה בסיסית של חוסר מסוגלות. XXX מתקשה להכיל תסכולים, מתקשה לגייס מחדש את כוחותיה במצבים מאתגרים בהם יש לה נטייה לוותר, וגם ביכולת להתמודד בצורה סתגלנית עם מצבי לחץ. ניכר כי במצבים אלה, היא זקוקה לדמות חיצונית מארגנת שתסייע לה לשוב לתפקוד מותאם.

האבחון מעלה עדויות לקשר עם אובייקטים מופנמים, הנחווים על ידי XXX כמיטיבים בבסיסם, אך יחד עם זאת, נוכחותם הינה חסרה, אינה די מובחנת ומבוססת ואינה מצליחה עדיין להותיר חותם של ביטחון ויציבות שיאפשר לה לפתח יחסים ולהתמודד באופן עצמאי ובטוח יותר עם אתגרי היומיום. על כן, בהתמודדותה היומיומית XXX מעדיפה להימנע מסיטואציות המזמנות מורכבות רגשית וחברתית והיא מתקשה לסמוך על הכלים שברשותה להתנהל באופן עצמאי.

נראה כי XXX עודנה זקוקה לזמן על מנת להבשיל מבחינה רגשית בהתאם למצופה בגילה. כמו כן, XXX זקוקה לסביבה תומכת, מגנה, מכילה ועוטפת רגשית עקב הגורמים שהוזכרו העשויים לחבל ביכולת שלה למצות את הפוטנציאל התקין.

סיכום

XXX הופנתה לאבחון על מנת ללמוד על צרכיה בתחום הקוגניטיבי והרגשי. מדובר בילדה חביבה ונבונה, נראית כפי גילה והופעתה מסודרת. XXX שיתפה פעולה באופן סביר ויצרה קשר תקין לכל אורך האבחון. היכולת השכלית הכללית של XXX היא גבולית ($IQ=77$), ללא פער משמעותי בין התחום הביצועי שנמצא ברמה גבולית ($PIQ=78$), לבין התחום המילולי שנמצא ברמת הממוצע ($VIQ=80$). לא נצפו פערים משמעותיים בין תתי המבחנים השונים. בביצוע המטלות, הייתה מושקעת בעשייה ובאופן כללי גילתה מוטיבציה להצלחה. סף הציפיות של XXX מעצמה הוא הרבה יותר גבוה מתפקודה בפועל וככל שגדל הפער והיא מסוגלת להבחין בו באופן ממשי (כמו במטלות גרפו-מוטוריות בהן נתבקשה להעתיק צורות בהסתמך על קריטריון ברור להשוואה) היא מגלה רמת חרדה גבוהה ונמנעת מהתמודדות. במצבים המאיימים באי הצלחה, תפקודה של XXX היה מסווג ואל מול מטלות עמומות שבהן לא מספיק ברור לה מה מצופה, היא הביעה חשש

מרכז ת.ל.ם

וגילתה סגנון הימנעותי. עולים סימני קושי בהכוונה ובקרה של הקשב, בעיקר בחומר חזותי עם מעורבות מוטורית. במתמטיקה: יכולת הבנה מתמטית נמוכה ושליטה לוקה בחסר ביסודות יחד

עם זכירה מיידית וארוכת טווח לקויות, קושי במהירות עיבוד וזיכרון עבודה בייחוד בהיבט שאחראי לקליטה והפנמה של חומר בערוץ החזותי, וככל הנראה מביא לקשיים בתחומי הקריאה. במבחן בו נבדקה המערכת המילולית של XXX ניכרו קצב עבודה איטי ולעיתים קרובות ישבה ובהתה אל מול המטלה והיה צורך למקדה תכופות. לאחר כשלוש שעות עבודה על המטלה הצליחה להשיב על 6/9 מסעיפי המבחן.

בסעיף פתגמים בו נבדק בסיס הקריאה והבנת הנקרא היו הישגיה גבוהים ובניגודים בו נבדקה יכולתה למצוא מילה מנוגדת למילה המוצגת לפנייה, הישגיה ממוצעים. מעבר לזאת, בשאר סעיפי המבחן היו הישגיה נמוכים.

היכולת של XXX לשלוף במהירות מילים הן מהשדה הסמנטי והן מהשדה הפונולוגי לקויה. במטלות השיום והשטף היו הישגיה נמוכים מאד עד בלתי תקינה בשל קשיים ראשוניים בשליפה אך גם בשל מוסחות דעת וקושי ביכולתה להתמיד במטלות. הבנת הנשמע תקינה. לא ניכרו פערים בן בטווח הקצר לטווח הבינוני. עם זאת במהלך העבודה על המטלה ניכר חוסר מנוחה ו-XXX הרבה להביט לצדדים. XXX שחזרה את הספורים על פי רצף כרונולוגי תקין.

במבחן הריי השמיעתי ניכרה יכולת זיהוי תקינה-ממוצעת אך עקומת הלמידה ירודה ולא ניכר שיפור לאחר חזרות. לאחר השהיה השתפרו הישגיה ומכאן שתהליכי עיבוד המידע השמיעתי שלא בהקשר איטיים יחסית.

הערוץ החזותי של XXX היה ממוצע ותפיסת הרצף החזותי תקינה.

הישגיה במבחני הקשב החזותיים היו תקינים ברמת הדיוק אך נמוכים ברמת קצב העבודה. במבחן הריי ניכרה העתקה תקינה של הצורה והתייחסותה לגודל, לכוון ולצורה הכוללת הייתה תקינה. עם זאת ניכרה הנמכה משמעותית מאד בשחזור הצורה בטווח הבינוני. הסיבה להנמכה נעוצה בקשיים המשמעותיים כפי שעלו לאורך כל האבחון ביכולתה לתכנן ולארגן את עבודתה. תהליכי הקריאה של XXX נמוכים ברמת הפענוח, המהירות, הבנת הנקרא והידע אורתוגרפי, בעיקר בעת קריאה שלא בהקשר. בקריאה בהקשר חל שיפור ברמת הדיוק אך קצב הקריאה היה נמוך. בלט כי למרות הקשיים בפענוח של מילים בודדות, בעת שקראה טקסט הצליחה להתמודד עם רמת דיוק ממוצעת וכן כפי שצוין קודם, קצב הקריאה לעומת זאת היה נמוך הן בקריאה של טקסט והן בקריאת המילים. XXX ידעה לשחזר את ספורי המסגרת אם כי השמיטה פרטים חיוניים רבים והתקשתה להשיב לשאלות בהן נדרשה לאיתור פרטים ולאיתור הרעיון המרכזי. הערנות והקידוד הפונולוגיים היו נמוכים אך חזרות הצביעו על מודעות פונולוגית ממוצעת-נמוכה. באנגלית עלו פערים חריפים בינה לבן בני גילה בכל תחומי השפה.

כמו כן, מתוך ניתוח הממצאים וניתוח משמעות הציונים בתתי המבחנים השונים, עולה כי XXX ככל רגישה מאוד לניואנסים בין-אישיים, אולם היא מתעלמת באופן יחסי ממוסכמות חברתיות.

נוסף לכך, נראה כי XXX בעלת יכולת חשיבה אבסטרקטית אך היא מתקשה להשליך את יכולת הקונספטואליזציה שלה לפתרון בעיות בעולם החברתי. עוד עולה מניתוח הממצאים כי XXX

מרכז ת.ל.ם

אינה מסוגלת להשתמש במלוא היכולת הוורבאלית והידע הכללי במצבים בחיים, ולכן עלול להיות לה שיקול דעת לא טוב.

במישור הרגשי ניכר כי לXXX יכולת ועניין תקינים ביצירת קשר. אולם, מתוצאות האבחון עלו סימנים לקשיים רגשיים. XXX מתקשה לפעול מתוך שיקול דעת נכון במצבים חברתיים מורכבים ונראה כי היא מתקשה הלכה למעשה בהתמודדות יומיומית-פרקטית הדורשת גמישות, יוזמה ועצמאות. עולה הרושם כי ישנו פוטנציאל גבוה יותר לתפקוד אינטלקטואלי יעיל במסגרת שתתן לה סיוע ואסטרטגיות התמודדות עם משימות לימודיות בהתאם לקשייה, כך למשל משימות הדורשות שמירה על קשב וריכוז לטווח ארוך, יכולות סדר, ארגון והתארגנות הצורכים ממנה אנרגיה רבה ושמקורם ככל הנראה אורגאני.

XXX זקוקה ליד מכוונת ותומכת ולסביבה לימודית מכילה מחד ודורשת מאידך.

מומלץ:

- ✓ לשקול השמתה בכיתה קטנה לצורך הטרמה למקצועות למידה.
- ✓ התייעצות חוזרת עם נוירולוג לשינוי של הטיפול התרופתי היות וכיום אינה מקבלת שום טיפול.
- ✓ מתוך חומרי האבחון נראה כי XXX זקוקה למקום בו תוכל להיראות ולתקשר את צרכיה, לפיכך מומלץ על טיפול רגשי.
- ✓ XXX זקוקה לגישה של עידוד ותמיכה וחיזוק על התקדמות והשקעה בבית הספר, כדי להגיע לחוויות של הצלחה בלימודים שיעלו את הדימוי העצמי האקדמי שלה.
- ✓ במסגרת בית הספר מומלץ להקנות אסטרטגיות והרגלי למידה.

התאמות לדרכי היבחנות:

על מנת לסייע לXXX להתמודד עם קשייה הלימודיים היננו ממליצים להעניק לה התאמות בדרכי ההיבחנות כדלקמן:

- יש לאפשר לה הארכת זמן מרבית בכל המקצועות בשל קשיי הארגון וקצב עבודה איטי.
- בשל קושי בקריאה מומלצת הקראת שאלוני הבחינה.

במקצוע מתמטיקה:

- שימוש בדף נוסחאות מורחב בשל הקשיים בזכירה חזותית .

אנגלית:

אנגלית- רק אם תלמד במסלול 3 יחידות אנגלית ולא יהיה צורך בוועדה היות וההתאמות זמניות ואינן נמצאות בקורלציה לביצועיה הירודים באבחון באנגלית ונקבעים לצורך סיוע ודרוג בלמידת העתידית:

- השמעה מקלטת – בגין קשיי פענוח והפעלת תהליכי קידוד פונולוגי. וכן בעטיים של קשיים משמעותיים בהבנת הנקרא.
 - תוספת זמן מקסימאלית של 25% לשעת בחינה בשל קשיי הארגון וקצב עבודה איטי.
 - התעלמות משגיאות כתיב עקב שכיחות גבוהה ולא אופיינית של שגיאות כתיב.
 - מילונית אלקטרונית בעטיים של קשיי שיום ושליפה.
- בנוסף, בשל הקשיים החריפים ברכישת האנגלית וביכולותיה הקוגניטיביות מומלץ פטור מלימוד שפה זרה נוספת.

אנו